

Δράση 1.1 Οικισμοί και λειτουργία του λιμανιού

1.1.1 Γενικά

Η Νίσυρος είναι ένα μικρό νησί που βρίσκεται στο νοτιοανατολικό Αιγαίο και ανήκει στο σύμπλεγμα των Δωδεκανήσων. Γύρω από το νησί υπάρχουν 4 νησίδες οι οποίες ονομάζονται Νισύρια, και ονομάζονται Γυαλί, Παχιά, Πύργουσα και Στρογγυλή. Οι νησίδες είναι όλες ακατοίκητες, στη νησίδα Γυαλί, μόνο, υπάρχουν λατομεία ελαφρόπετρας. Συνολικά στο νησί υπάρχουν 5 οικισμοί: το Μανδράκι (πρωτεύουσα), οι Πάλαι, ο Εμπορείος, τα Νικιά και τα Λουτρά.

Φυσικό περιβάλλον

Το νησί της Νισύρου παρουσιάζει έντονα χαρακτηριστικά ως προς το φυσικό του περιβάλλον. Παρακάτω αναλύονται τα γεωμορφολογικά στοιχεία της περιοχής καθώς και στοιχεία για το κλίμα της.

Η Νίσυρος από γεωμορφολογικής άποψης είναι κατά κύριο λόγο ορεινό νησί και το μεγαλύτερο ποσοστό του εδάφους του είναι πετρώδες. Ωστόσο, το ηφαιστειογενές έδαφος του νησιού το καθιστά ιδιαίτερα εύφορο για γεωργικές καλλιέργειες και κυρίως τη δενδροκομία. Λόγο της δημιουργίας του νησιού από τη λάβα των ηφαιστειών οι ακτογραμμή παρουσιάζει έντονες διαφορές, καθώς στο βόρειο κομμάτι του νησιού παρατηρούνται ομαλές ακτές ενώ στο νότιο έχουν δημιουργηθεί κυρίως μικροί όρμοι με πολύ απότομες ακτές.

Ακόμη, όπως προαναφέρθηκε το νησί είναι ορεινό με τη μεγαλύτερη κορυφή του να έχει υψόμετρο 698 μ.. Στο νησί, τέλος, υπάρχει μία μικρή κοιλάδα που αποτελεί δασική έκταση στην περιοχή κοντά στο Μανδράκι, ενώ στο εσωτερικό του νησιού υπάρχει το οροπέδιο στο οποίο βρίσκονται οι δύο κρατήρες ηφαιστείου.

Το κλίμα του νησιού είναι ήπιο, εύκρατο μεσογειακό, ενώ χαρακτηρίζεται ως ξηρό παρά την τυπική υγρασία που διαθέτει ως νησί. Οι βροχοπτώσεις είναι ελάχιστες, ενώ το νησί χαρακτηρίζεται για τις έντονες εναλλαγές μεταξύ των δυνατών ανέμων (κυρίως δυτικοί και βορειοδυτικοί) και ομιχλών, και της έντονης ηλιοφάνειας. Σπάνιο φαινόμενο για την περιοχή αποτελεί το χιόνι ενώ το καλοκαίρι και πιο συγκεκριμένα, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, η μέγιστη θερμοκρασία αγγίζει περίπου τους 36°C.

3.4. Δημογραφικά στοιχεία

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τα δημογραφικά στοιχεία του Δήμου είτε κοινωνικά είτε οικονομικά τα οποία δίνουν στατιστικές πληροφορίες για την καλύτερη κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του νησιού. Κατά κύριο λόγο παρακάτω υπάρχουν δεδομένα από την απογραφή του 2001 καθώς δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί τα στατιστικά αποτελέσματα της πιο πρόσφατης απογραφής μέχρι σήμερα (08/2016).

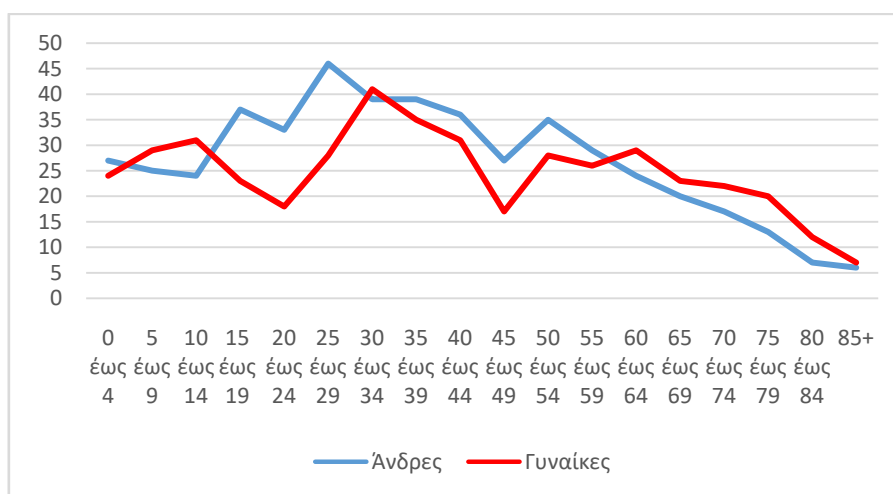

3.4.1. Πληθυσμικά δεδομένα

Σημαντικότερο στατιστικό στοιχείο για την περιγραφή μιας περιοχής είναι η καταγραφή του πληθυσμού της καθώς και η σύγκριση της μεταβολής του μεγέθους ή άλλων χαρακτηριστικών του από την προηγούμενη απογραφή. Ο μόνιμος πληθυσμός του νησιού της Νισύρου είναι 1008 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2011, εκ των οποίων οι 543 είναι άνδρες και οι 465 είναι γυναίκες. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι 24,4 κάτοικοι/τ.χλμ., αριθμός που δείχνει ότι το νησί είναι σχετικά αραιοκατοικημένο σε σχέση με άλλα νησιά παρόμοιας έκτασης. Ο οικισμός του νησιού με τον περισσότερο αριθμό κατοίκων είναι η πρωτεύουσα του νησιού, το Μανδράκι με 681 μόνιμους κατοίκους.

Επίσης, σύμφωνα με την παλαιότερη απογραφή (2001) ο μόνιμος πληθυσμός της Νισύρου ήταν 928 κάτοικοι εκ των οποίων οι 484 ήταν άνδρες ενώ οι 444 ήταν γυναίκες, ενώ και κατά το 2001 ο οικισμός με τους περισσότερους κατοίκους ήταν το Μανδράκι.

Ακόμη, σύμφωνα με την απογραφή του 2001 γίνεται η ανάλυση του πληθυσμού ανά ηλικιακές ομάδες και φύλο και παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 1.1.: Αριθμός κατοίκων του δήμου Νισύρου ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Από το παραπάνω διάγραμμα εξάγονται τα παρακάτω συμπεράσματα. Αρχικά, υπάρχει αρκετά μεγάλη διαφορά ανάμεσα στους νέους άνδρες (20-24) και τις νέες γυναίκες ως προς τον αριθμό τους. Παρατηρείται πως στο νησί υπάρχουν γενικότερα περισσότερα άτομα της παραγωγικής ηλικίας, ανεξαρτήτως φύλου, σε σχέση με τα ηλικιωμένα άτομα. Τέλος, από το διάγραμμα φαίνεται πως οι ηλικιωμένες γυναίκες είναι σταθερά περισσότερες από τους ηλικιωμένους άνδρες.

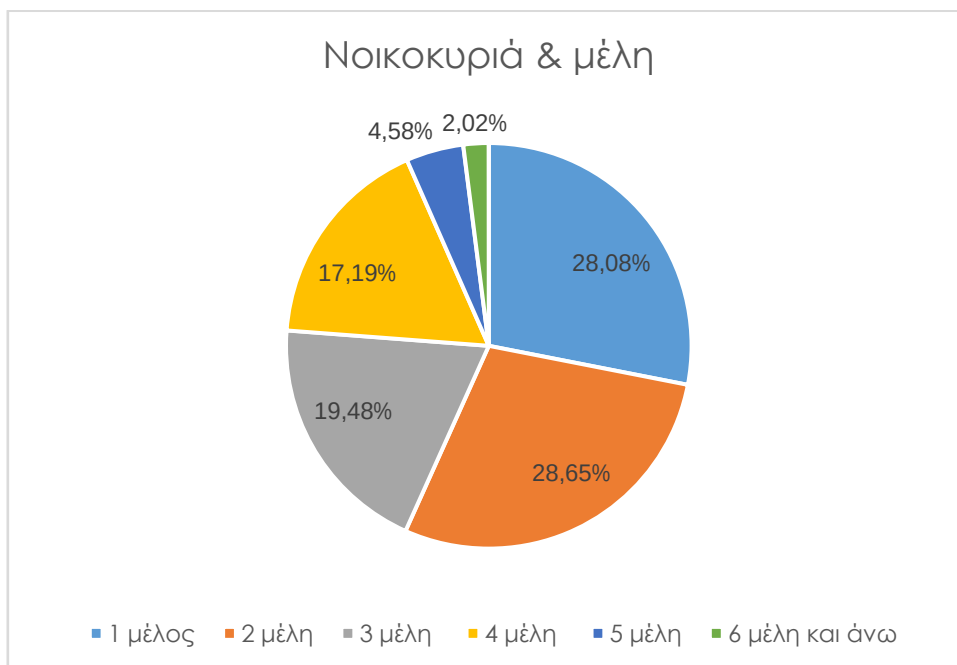

Δεδομένα Νοικοκυριών

Σύμφωνα με τον κλάδο της Στατιστικής ως νοικοκυριό ορίζεται η συγκατοίκηση δύο ή περισσότερων συγγενικών ή όχι ατόμων. Επίσης, τα νοικοκυριά τα οποία κατοικούνται από ένα μόνο άτομο ονομάζονται μονοπρόσωπα. Κατά την καταγραφή των χαρακτηριστικών ενός νοικοκυριού συμπεριλαμβάνονται οι οικότροφοι αλλά όχι οι ενοικιαστές.

Για το νησί της Νισύρου, το συνολικό πλήθος των νοικοκυριών ανέρχεται στα 349, με βάση την απογραφή του 2001, ενώ τα μέλη τους ανέρχονται στα 866 άτομα. Ακόμη, σημειώνεται πως υπάρχουν 50 νοικοκυριά που έχουν τουλάχιστον ένα μέλος ηλικίας κάτω των 6 ετών, ενώ υπάρχουν 113 νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα ανήλικο μέλος. Τέλος, κατά την απογραφή του 2001 υπήρχαν 62 νοικοκυριά των οποίων τα μέλη ήταν όλα ηλικιωμένα (άνω των 65 ετών).

Μια άλλη κατηγοριοποίηση των νοικοκυριών γίνεται με βάση τα μέλη τα οποία περιλαμβάνει τα οποία κυμαίνονται από 1 έως 6 κα άνω. Παρατηρώντας τα δεδομένα αυτά, γίνεται αντιληπτό πως τα περισσότερα νοικοκυριά αποτελούνται από δύο άτομα ενώ το πλήθος τους είναι ελάχιστα μεγαλύτερο από τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά που αποτελούν το 28,08% των νοικοκυριών του νησιού, δηλαδή, σε πραγματικό αριθμό είναι 98. Τα ποσοστά των τριμελών και τετραμελών νοικοκυριών έχουν πολύ μικρές διαφορές μεταξύ τους αλλά είναι λιγότερα από τα μονοπρόσωπα και τα διμελή. Τέλος, πολύ μικρό είναι το πλήθος των πενταμελών νοικοκυριών ενώ ακόμα μικρότερο των νοικοκυριών με 6 είτε άνω άτομα, που σε απόλυτο αριθμό είναι 7.

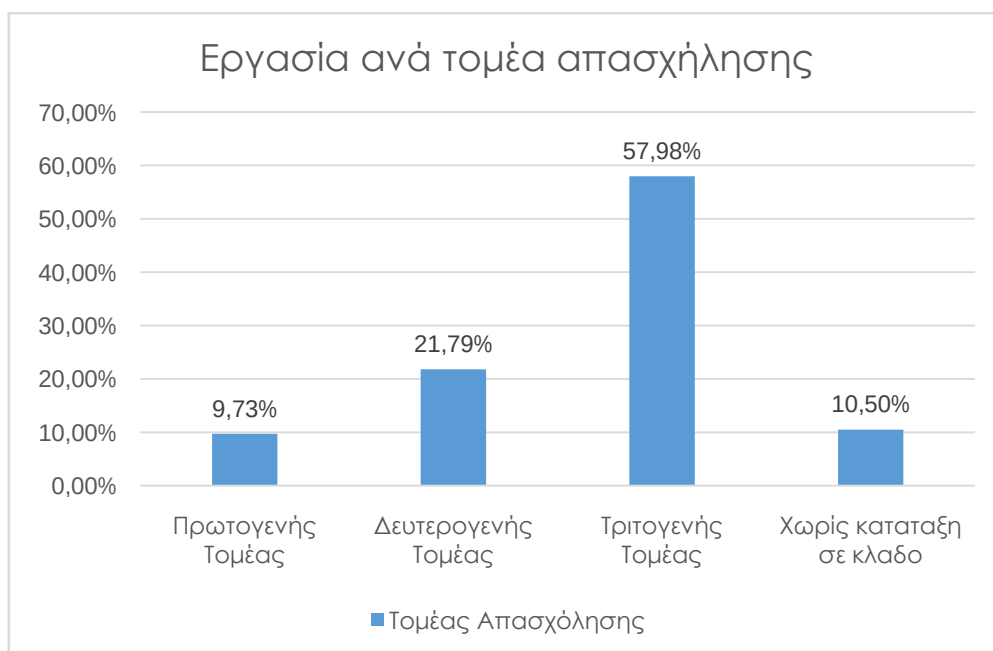
Διάγραμμα 1.2.: Κατηγοριοποίηση νοικοκυριών με βάση των αριθμό των μελών τους

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Οικονομικά δεδομένα

Στο παρακάτω γράφημα, παρουσιάζονται σχηματικά τα ποσοστά των εργαζόμενων ανά τομέα. Εξετάζοντας το διάγραμμα, γίνεται φανερό πως περισσότεροι από τους μισούς κατοίκους του νησιού απασχολούνται στον τριτογενή τομέα, που είναι αναμενόμενο, μιας και το νησί βασίζεται οικονομικά κατά κύριο λόγο στον τουρισμό, το εμπόριο και την εστίαση. Πολύ χαμηλό είναι το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, αφού η Νίσυρος είναι ένα νησί λίγο εύφορο, λόγω του ηφαιστείου, ενώ σημαντικό είναι ότι παρόλο που πρόκειται για νησί, οι απασχολούμενοι στην αλιεία είναι πολύ λίγοι (0,77%).

Διάγραμμα 1.3.: Ποσοστά εργαζομένων ανά τομέα απασχόλησης

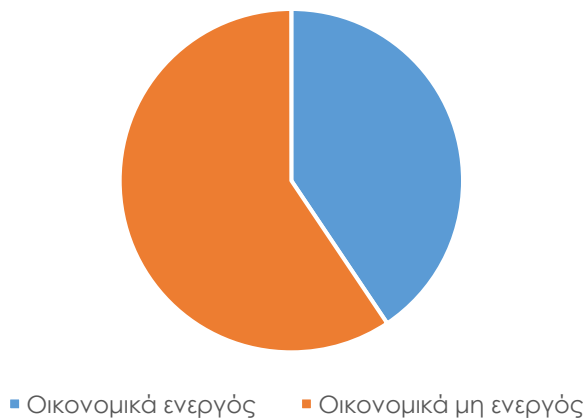
Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Στο διάγραμμα 1.4. παρουσιάζεται το πλήθος των οικονομικά ενεργών και μη ενεργών κατοίκων της Νισύρου για το 2001. Φαίνεται πως ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ξεπερνά τον οικονομικά ενεργό, πράγμα που κατά πάσα πιθανότητα οφείλεται στο μεγάλο αριθμό ηλικιωμένων ατόμων που κατοικούν στο νησί.

Για το νησί της Νισύρου σύμφωνα με την απογραφή του 2001, οι απασχολούμενοι ανέρχονταν στους 313 ενώ οι άνεργοι ήταν μόλις 12 (διάγραμμα 3.5.). Παρατηρείται λοιπόν πως εκείνη την περίοδο υπήρχαν ελάχιστα άτομα στο νησί τα οποία δεν μπορούσαν να εργαστούν ενώ ανήκαν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του.

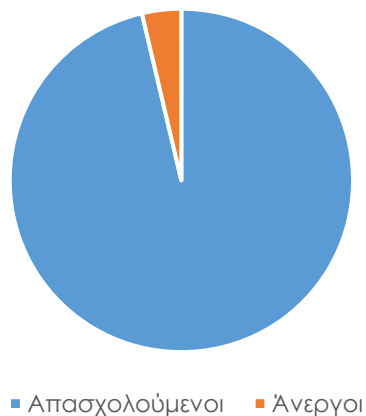
Οικονομικά στοιχεία πληθυσμού

Διάγραμμα 1.4.: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Οικονομικά στοιχεία πληθυσμού

Διάγραμμα 1.5.: Απασχολούμενος και άνεργος οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

3.4.4. Απογραφή κτηρίων

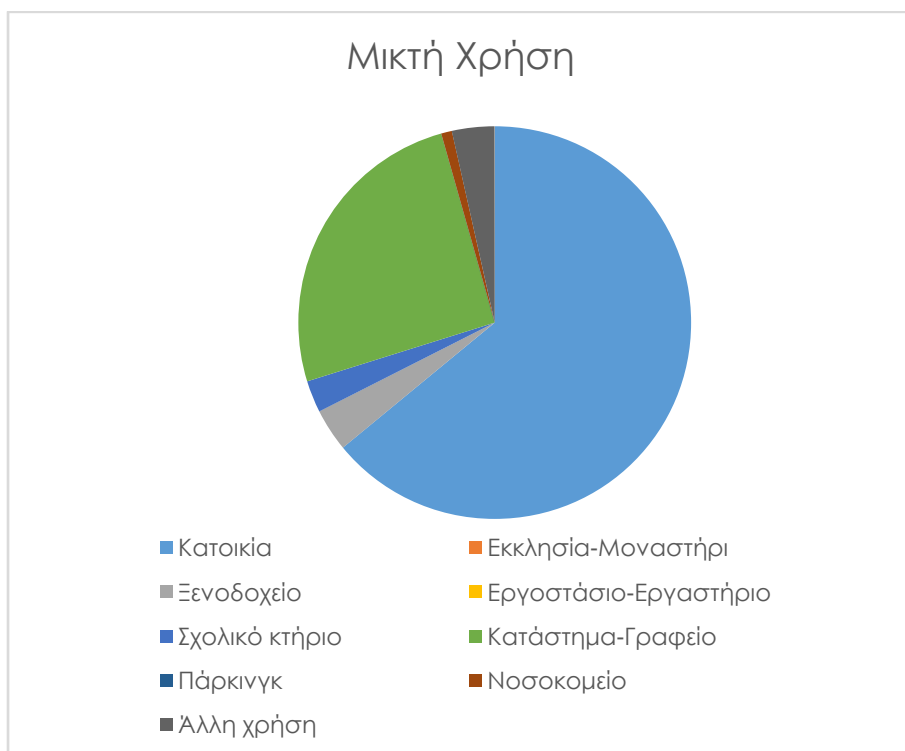
Σύμφωνα με την απογραφή των κτηρίων του 2011, η Νίσυρος διαθέτει συνολικά 1267 κτήρια, εκ των οποίων τα 1153 έχουν αποκλειστικά μία χρήση, ενώ 114 κτήρια έχουν 2 ή και περισσότερες χρήσεις. Στα παρακάτω διαγράμματα φαίνεται σχηματικά η κατανομή των χρήσεων τόσο στα κτήρια αποκλειστικής χρήσης όσο και στα κτήρια μικτής χρήσης.

Με βάση τα διαγράμματα, φαίνεται πως τα περισσότερα κτήρια αποκλειστικής χρήσης είναι κατοικίες (984) ενώ σεόλες οι υπόλοιπες χρήσεις αντιστοιχεί πολύ μικρότερος αριθμός κτηρίων. Για τα κτήρια μικτής χρήσης, πάλι τα περισσότερα αφορούν κατοικίες, ωστόσο, υπάρχει εξίσου μεγάλος αριθμός καταστημάτων και γραφείων με μικτή χρήση.

Διάγραμμα 1.6.: Οι χρήσεις κτηρίων αποκλειστικής χρήσης

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2011

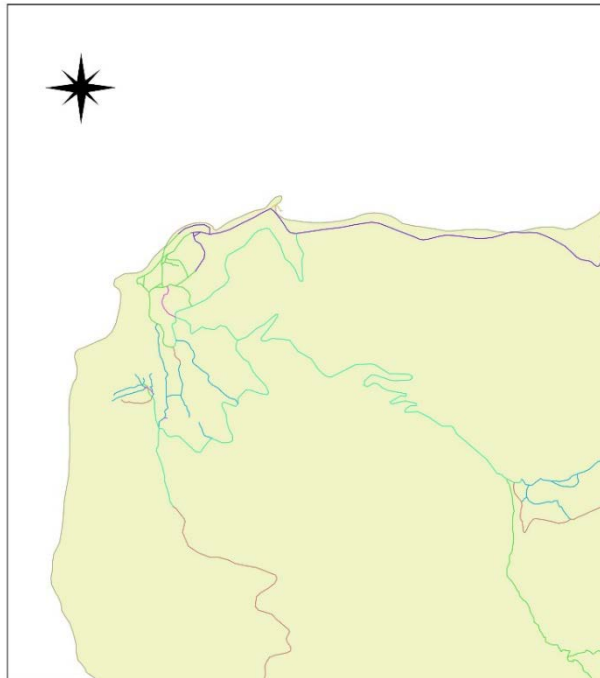

Διάγραμμα 1.7.: Οι χρήσεις κτηρίων μικτής χρήσης

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2011

Οδικό δίκτυο

Χάρτης: Οδικό δίκτυο του οικισμού του Μανδρακίου

Πηγή: OpenStreetMaps

Σε κανένα τμήμα δρόμου δεν υπάρχουν οριοθετημένα πεζοδρόμια, ούτε διαβάσεις πεζών, ενώ οι δρόμοι έχουν ακανόνιστη γεωμετρία, με πολύ έντονες στροφές, και αυξομειώσεις πλάτους και μήκους. Στρωμένη με ασφάλτο είναι μόνο η περιφερειακή οδός του Μανδρακίου, ενώ το εσωτερικό οδικό δίκτυο είναι πλακόστρωτο όπως και τα μονοπάτια, αφού ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός, και τα πλακόστρωτα δρομάκια ταιριάζουν με την αισθητική του νησιού.

Ολόκληρο το νησί διαθέτει 15 μονοπάτια, τα οποία ενδείκνυνται για περιπάτους και όχι την χρήση οποιουδήποτε οχήματος, μόνο πεζή ή με ποδήλατο. Τα μονοπάτια αυτά βρίσκονται σε όλη την έκταση του νησιού, ενώ είναι είτε παραλιακά, είτε ορεινά, και είναι τα παρακάτω:

- ❖ Προφήτης Ηλίας-Νύφιος
- ❖ Λακκι-Υδροθερμικοί κρατήρες
- ❖ Ευαγγελίστρια-Εμπορείος-Λακκί
- ❖ Άργος-Αγία Ειρήνη
- ❖ Νικειά-Φυλάκιο
- ❖ Νικειά-Κόκκινος Μύλος-Καίλιά
- ❖ Νικειά-Αυλάκι

- ❖ Κυρά-Παχιά Άμμος-Λιές
- ❖ Σταυρός-Πυριά
- ❖ Νικειά-Λακκί
- ❖ Δρακόσπηλο
- ❖ Καρδιά-Κάτερος
- ❖ Χοχλάκοι-Κανόνι
- ❖ Φανερωμένη-Σταυροί Μαντουδάκη
- ❖ Μύλος Παρθένη-Βαθιά

3.8. Χρήσεις γης και όροι δόμησης

Ο οικισμός του Μανδρακίου σύμφωνα με το ΦΕΚ 237 Δ'/26.03.2002 έχει θεωρηθεί παραδοσιακός, οπότε εντός του ισχύουν συγκεκριμένοι όροι δόμησης οι οποίοι προβλέπονται από το ΦΕΚ 293/Δ/16.5.89. Τα όρια του οικισμού φαίνονται στην παρακάτω εικόνα, ενώ υπάρχουν και αρκετοί περιορισμοί δόμησης.

Εικόνα: Όρια του συνεκτικού οικισμού Μανδρακίου

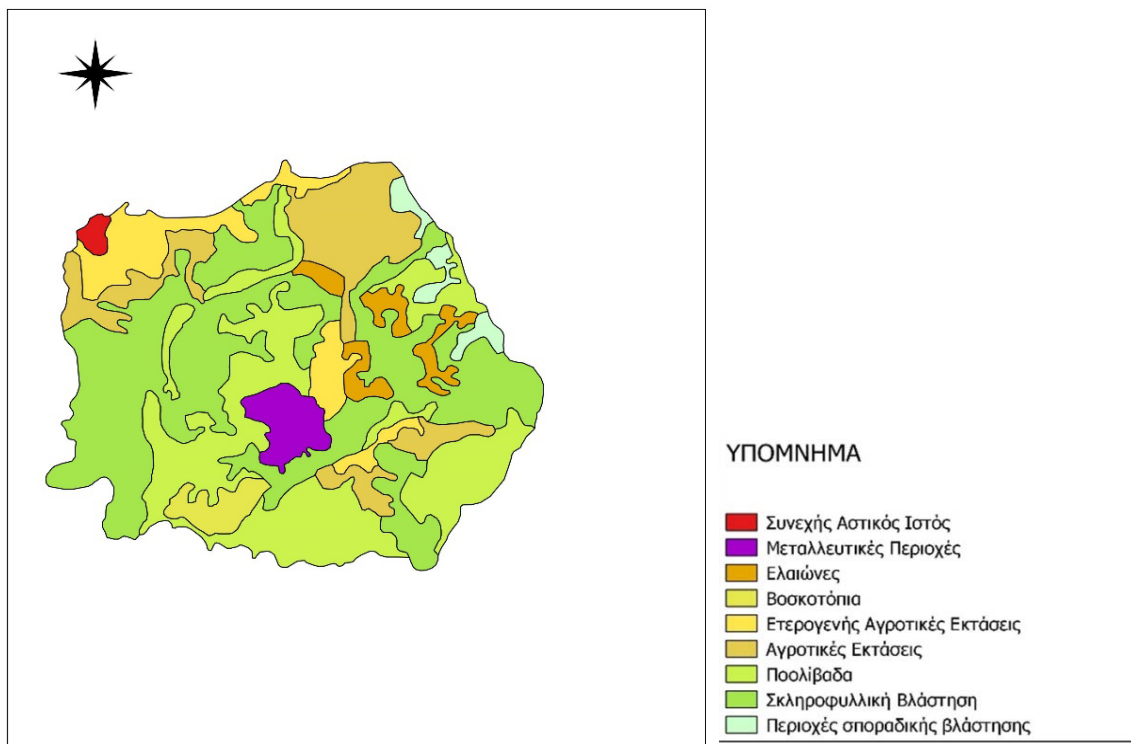
Πηγή: GoogleMaps

Ο όροι και οι περιορισμοί δόμησης για τον οικισμό του Μανδρακίου είναι αρχικά ο αριθμός των ορόφων ενός κτηρίου, οι οποία δεν επιτρέπεται να ξεπερνούν του δύο, και επίσης το μέγιστο επιτρεπτό ύψος που δεν πρέπει να ξεπερνά τα επτά μέτρα από το έδαφος, φυσικό ή τεχνητό χωρίς να συμπεριλαμβάνεται η στέγη. Ακόμη, αφού πρόκειται για παραδοσιακό οικισμό, η θέση οποιουδήποτε νέου κτηρίου πρέπει να εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα με βάση τις ισχύουσες διατάξεις και με βάση κάποια κριτήρια τα οποία έχουν ως σκοπό την προστασία του δομημένου ή όχι περιβάλλοντος. Τα κριτήρια ως προς τα οποία αξιολογείται ένα οικόπεδο πριν την άδεια οικοδόμησης είναι τα εξής:

- ❖ Να μην βλάπτεται ο πολεοδομικός ιστός του οικισμού
- ❖ Να προστατεύεται η θέα των κοινόχρηστων χώρων
- ❖ Να προστατεύεται όπου είναι δυνατόν η θέα των όμορων οικοπέδων
- ❖ Να μην προκύπτουν υποβαθμισμένοι ελεύθεροι χώροι ανάμεσα σε όμορες ιδιοκτησίες

Σε ό,τι αφορά τις χρήσεις γης, το Μανδράκι δεν διαθέτει κάποια βιομηχανία ή βιοτεχνία διαθέτει όμως αρκετές οικογενειακές επιχειρήσεις. Υπάρχουν αρκετά καταστήματα στον οικισμό όπως και κάποιες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Οι κατοικίες είναι κατά βάση διώροφα παραδοσιακά κτήρια τα οποία συμφωνούν με τους όρους δόμησης που αναφέρθηκαν παραπάνω. Το Μανδράκι ακόμα διαθέτει ένα λιμάνι το οποίο είναι και το βασικό λιμάνι του νησιού, και κάποιες δημοτικές υπηρεσίες, δύο βενζινάδικα, ένα ΚΕΠ και δύο τράπεζες. Στο νησί υπάρχει αστυνομικό τμήμα το οποίο στεγάζεται στην πρωτεύουσα. Επιπρόσθετα, σε ό,τι αφορά την υγεία, υπάρχει στο Μανδράκι ένα κέντρο υγείας το οποίο είναι αρκετά καλά εξοπλισμένο. Τέλος, στον τομέα της εκπαίδευσης, στο Μανδράκι λειτουργεί ένας παιδικός σταθμός, ένα δημοτικό σχολείο και ένα γυμνάσιο.

Η κάλυψη γης στο νησί, όπως καταγράφηκε στο CORINE 2000 δείχνει πως το νησί κυρίως καλύπτεται από περιοχές δασικές ή με σκληροφυλλική βλάστηση ενώ υπάρχουν αρκετές αγροτικές εκτάσεις. Ως συνεχής αστικός ιστός αναγνωρίζεται μόνο το Μανδράκι και όχι οι υπόλοιποι οικισμοί.

Χάρτης..... Κάλυψη γης Νισύρου με βάση το Corine 2000

Πηγή: geodata.gov.gr

Το Μανδράκι

Το Μανδράκι είναι η πρωτεύουσα ή αλλιώς χώρα του νησιού, και είναι επίσης και το μεγαλύτερο χωριό του νησιού με 681 μόνιμους κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Πρόκειται για έναν παραδοσιακό οικισμό, όπου όλα σχεδόν τα κτίσματα διαθέτουν την ιδιαίτερη δωδεκανησιακή αρχιτεκτονική. Σήμα κατατεθέν την αρχιτεκτονικής του Μανδρακίου είναι η κεντρική του πλατεία, η «πλατεία Ηλικιωμένης», η οποία είναι πλακόστρωτη και καλύπτεται από δύο μεγάλα δέντρα τα οποία δημιουργούν σκιά όλη τη διάρκεια της μέρας. Σημαντικό επίσης δείγμα της αρχιτεκτονικής είναι οι διάσπαρτες πλατείες που είναι στρωμένες με βότσαλα.

Στο δημοτικό διαμέρισμα του Μανδρακίου ανήκει και το νησί Γυαλί που είναι το μεγαλύτερο από τα νησάκια που περιβάλλουν τη Νίσυρο. Το Γυαλί έχει 20 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011, και στο εσωτερικό του υπάρχει και λειτουργεί ένα ορυχείο ελαφρόπετρας, στο οποίο εργάζονται πολλοί κάτοικοι του νησιού.

Η μελέτη θα εστιάσει στο Μανδράκι, στο οποίο συναντώνται και τα ουσιαστικότερα προβλήματα, διότι είναι πολύ μεγαλύτερο από τους Πάλους και γιατί δέχεται το μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών, αφού τους υποδέχεται άμεσα μια και σε αυτό βρίσκεται το λιμάνι. Η εικόνα που παρουσιάζει ο οικισμός, αν και χάρις στην αμφιθεατρική ανάπτυξή του, λόγω των κλίσεων του εδάφους, στην πολεοδομία, και την αρχιτεκτονική του θα μπορούσε να είναι εξαιρετικά ελκυστική υστερεί, ιδίως σε σχέση με εκείνη που θα περίμεναν να συναντούν οι ξένοι επισκέπτες. Οι περισσότεροι από αυτούς ζουν σε τόπους όπου το περπάτημα και το ποδήλατο είναι καθημερινοί τρόποι μετακίνησης, έχουν πολύ υψηλότερο βαθμό ευαισθησίας ως προς ζητήματα σχετικά με την υγεία, το περιβάλλον

και την ποιότητα ζωής και επιθυμούν με αυτούς τους τρόπους να επισκέπτονται την Ελλάδα και ειδικότερα ένα μικρό γραφικό νησί όπως η Νίσυρος. Γνωρίζουν ότι μόνο έτσι έρχονται σε επαφή με το χώρο και σε επικοινωνία με τους ανθρώπους του. Για αυτούς κριτήριο φιλοξενίας ενός τόπου αποτελεί ο βαθμός που τους προσφέρεται για να περπατούν ή και να κάνουν ποδήλατο, γιατί μόνο με αυτούς τους τρόπους βλέπουν τις λεπτομέρειες, ακούν τους ήχους από το κύμα, τον αέρα, τα πουλιά, τις κουβέντες των ανθρώπων, αγγίζουν και απολαμβάνουν τις μυρωδιές από τα λουλούδια και τα μαγειρέματα.

Για να συμβαίνουν τα παραπάνω με άνεση και ευχάριστα, προϋπόθεση είναι επισκέπτες και κάτοικοι να μην εμποδίζονται από αυτοκίνητα και μηχανοκίνητα δίκυκλα, να μη καλύπτονται οι μυρωδιές από καυσάεργια, οι ήχοι από το θόρυβο της εξάτμισης και οι εικόνες να είναι αυθεντικές, ομοιογενείς και συνεπείς με την ιστορία και την ταυτότητα του τόπου. Σήμερα κάτοικοι και επισκέπτες εισπράττουν ανάμικτες εικόνες, αταίριαστων μεταξύ τους αρχιτεκτονικών μορφών ανακατεμένων με μηχανάκια και παρκαρισμένα αυτοκίνητα.

Το Μανδράκι είναι μικρό, από τη μια άκρη στην άλλη φτάνεις με αργό βήμα σε λιγότερο από 20', και μέσα σε 1h έχεις περπατήσει ένα μεγάλο μέρος από τα πολύ στενά σοκάκια του με τις εξαιρετικά περίπλοκες χαράξεις. Ανήκουν σε έναν οικισμό χωρίς σχέδιο, στο πρότυπο των αιγαιοπελαγίτικων. Οι μικρές αποστάσεις όμως δεν αποτρέπουν κάποιους κατοίκους από το να χρησιμοποιούν αυτοκίνητο, παπάκια ή και μεγαλύτερες μηχανές για να διεισδύουν στον οικισμό, ώστε να πλησιάζουν όσο γίνεται πιο κοντά στον προορισμό τους. Δεν τους ενδιαφέρει να περπατούν. Προκαλούν έτσι πρόβλημα τόσο από την κίνησή τους όσο και από τη στάθμευση. Πράγματι, ως προς την τελευταία το ζήτημα είναι ο αισθητικός τραυματισμός του ιστορικού οικισμού, ο οποίος είναι εξαιρετικά εύθραυστος, με φυσιολογική ασύμβατη με την παρουσία των μηχανοκίνητων δικύκλων.

1.1.2 Τα δεδομένα σε Μανδράκι και Πάλους και το Αντικείμενο της μελέτης

Δημόσιοι χώροι και κοινωνική ζωή

Η ζωή στο Μανδράκι για εκατοντάδες χρόνια στηριζόταν αποκλειστικά στο περπάτημα. Με αυτό το δεδομένο οι δρόμοι δεν είχαν ανάγκη από μεγαλύτερο πλάτος. Συγχρόνως, χάρις στο στενό τους πλάτος, που εννοείται δεν έχει αλλάξει, ούτε θα αλλάξει ποτέ, ο οικισμός διατηρείται συμπαγής, οι αποστάσεις παραμένουν μικρές και καλύπτονται εύκολα με τα πόδια. Αυτό το πολεοδομικό συμπαγές συνέβαλε στην ανάπτυξη πάνω του και ενός κοινωνικού συμπαγούς, δηλαδή υποστήριξε ισχυρές σχέσεις συλλογικότητας στη μικρή κοινωνία του οικισμού. Ο συλλογικός χαρακτήρας της ζωής στο Μανδράκι είναι έντονος. Υπόβαθρο αυτής της κοινωνικότητας είναι ο δρόμος. Ο δρόμος – δημόσιος χώρος, ήταν το σαλόνι του οικισμού όπου οι κάτοικοι στέκονταν, κουβέντιαζαν, ζούσαν μαζί.

Βοηθητικό στοιχείο στην παραπάνω λειτουργία του δρόμου ήταν οι πλατείες, τα πλατώματα και οι σημειακές διευρύνσεις των σοκακιών. Όλα τα παραπάνω πολεοδομικά στοιχεία, πολύ μικρής κλίμακας όμορφοι χώροι και ελκυστικοί, συγκροτούσαν ένα δίκτυο κοινωνικών δημόσιων χώρων - κόμβων της κοινωνικής ζωής του οικισμού. Κάποια από αυτά τα πλατώματα έχουν επιστρωθεί με βοτσαλωτά, απόδειξη της σημασίας που έχει δοθεί σε αυτά τα σημεία, απόδειξη όμως και της υποτίμησής τους από κάποιους κατοίκους είναι ότι συχνά παρκάρουν πάνω τους.

Συγκροτούν λοιπόν αυτά τα πλατώματα ένα δίκτυο δημόσιων χώρων (**Χάρτης 1**), που χάρις όχι μόνο στα βοτσαλωτά αλλά και στην αρχιτεκτονική τους κλίμακα και φυσιογνωμία, θα άξιζε να αντιμετωπιστούν ως κόμβοι περιπατητικών διαδρομών που θα προτείνονται στους επισκέπτες. Αξίζει επίσης να προστεθούν σε αυτούς και άλλοι, ανάλογης κλίμακας δημόσιοι χώροι, για τους οποίους εκκρεμούν κάποια μικρά έργα ανάπλασης, έτσι ώστε ο οικισμός, με λίγες μικρές κατασκευαστικές πινελιές, να αποκτήσει μια άρτια αισθητικά εικόνα και να απομένει να απελευθερωθεί από αυτοκίνητα και παπάκια για να μπορεί να αναδειχθεί.

Σήμερα, μεγάλο μέρος αυτών των μικρών πλατειών καταλαμβάνεται από αυτοκίνητα, τρίκυκλα και δίκυκλα που σταθμεύουν στο εσωτερικό τους.

Ως προς τα αυτοκίνητα αυτά περιορίζονται μόνο σε εκείνες τις πλατείες που βρίσκονται δίπλα σε τρεις διαδρομές που διεισδύουν στο εσωτερικό του οικισμού.

Ως προς τα μηχανοκίνητα δίκυκλα σταθμεύουν γενικώς οπουδήποτε, είτε γιατί πάντα βρίσκουν κάποια σημειακή διεύρυνση στα σοκάκια, είτε γιατί θεωρούν ότι ο πεζός, με κάποιο ελιγμό και λίγο στρίμωγμα, θα καταφέρει να περάσει.

Η παρουσία σταθμευμένων αυτοκινήτων, τρικύκλων και δικύκλων στον ιστορικό οικισμό αποτελεί αισθητική και λειτουργική κακοφωνία για δυο λόγους.

- Ο πρώτος είναι ότι αλλοιώνουν τη μορφολογία της λαϊκής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Είναι παράλογο από την μια να αντιμετωπίζεται από τις αρχαιολογικές υπηρεσίες, απολύτως δικαιολογημένα, με τόση αυστηρότητα, το ζήτημα της διατήρησης των παραδοσιακών μορφών και υλικών, και να μην υπάρχει αντίδραση απέναντι σε αυθαίρετες σταθμεύσεις οχημάτων μπροστά σε τόσο υψηλής ποιότητας αρχιτεκτονική και πάνω σε τόσο ευαίσθητης κλίμακας πλατείες, ακόμη και πάνω στα βοτσαλωτά. Είναι ωστόσο φανερό σε όλους ότι με την παρουσία τους αυτά τα οχήματα αλλοιώνουν την συνολική εικόνα και την αισθητική ταυτότητα των παλιών λαϊκών σπιτιών και τη φυσιογνωμία των χώρων.
- Ο δεύτερος είναι η κατάληψη κυρίως από μηχανοκίνητα δίκυκλα σημαντικού ποσοστού της επιφάνειας πολύτιμων και εξαιρετικά εύθραυστων χώρων. Σταθμεύουν, πολλές φορές περισσότερα του ενός, στα λιγοστά πλατώματα που συναντώνται στα σοκάκια, εκεί όπου κανονικά δυο διαβάτες θα μπορούσαν να σταθούν, τα παιδιά να παίζουν, δυο γειτόνισσες να βγάλουν έξω τις καρέκλες και να κουβεντιάσουν. Έτσι τα δίκυκλα καλύπτουν και ακυρώνουν τον πιο πολύτιμο δημόσιο χώρο του οικισμού, αυτόν που είναι θεμέλιο της κοινωνικότητας. Οι παρόδιοι κάτοικοι που κανονικά συναντιόντουσαν εκεί, είτε κλείνονται σπίτι τους είτε αναζητούν ευκαιρίες κοινωνικοποίησης σε κάποια απόσταση, εκτός της συγκεκριμένης γειτονιάς. Όσο για τους επισκέπτες δεν δυσκολεύονται να βγάλουν τα συμπεράσματά τους.

Σήμερα η έντονη χρήση ιδίως μηχανοκίνητων δικύκλων από τους κατοίκους εμποδίζει την επίσκεψη του οικισμού και στέλνει ένα αρνητικό ως προς αυτόν μήνυμα στους επισκέπτες. Οι κάτοικοι κυκλοφορώντας με δίκυκλα στο εσωτερικό του παραδοσιακού οικισμού δείχνουν ότι δεν τον σέβονται, δηλαδή δεν εκτιμούν την αξία του. Επομένως τον υποβαθμίζουν και παρουσιάζουν στους επισκέπτες με τον χειρότερο τρόπο τον τόπο τους. Γιατί οι επισκέπτες να διαθέσουν λίγες μέρες παραπάνω σε ένα νησί για του οποίου τους οικισμούς οι ίδιοι οι κάτοικοι με τη στάση τους δηλώνουν ότι θεωρούν ότι δεν αξίζουν;

Είναι γεγονός ότι το ηφαίστειο αποτελεί ένα πολύ δυνατό στοιχείο για την προσέλκυση επισκεπτών στην Νίσυρο. Ωστόσο αυτό είναι ένα δώρο της φύσης. Οι κάτοικοι πρέπει και αυτοί να έχουν να δείξουν ένα δικό τους έργο που να είναι και αυτό ενδιαφέρον.

1.1.3 Λειτουργία του λιμανιού - Η εκτός των ορίων του οικισμού θέση του

Αντίθετα από ότι συμβαίνει στην πλειονότητα των παραθαλάσσιων οικισμών, το λιμάνι στο Μανδράκι (**Χάρτης 2**) δεν βρίσκεται στο κέντρο του παραλιακού αναπτύγματος του οικισμού αλλά εκτός των ορίων του, σε μια απόσταση περίπου 330μ. από την είσοδό του. Καλύπτονται με τα πόδια σε 3' (εννοείται ότι η μεταφορά αποσκευών είναι ένα διαφορετικό ζήτημα για το οποίο θα γίνει αναφορά στη συνέχεια). Αυτό είναι ευτύχημα από λειτουργικής πλευράς, διότι έτσι το Μανδράκι δεν επιβαρύνεται από κινήσεις οχημάτων προσπέλασης ή αποχώρησης από το λιμάνι. Σημειώνεται ότι πάντα οι κινήσεις αυτές περιλαμβάνουν και βαρέα οχήματα, των οποίων τις επιπτώσεις από τη διέλευσή τους από το εσωτερικό τους, οι αιγαιοπελαγίτικοι οικισμοί είναι ανίσχυροι να απορροφούν, με αποτέλεσμα να καταγράφονται σοβαρά προβλήματα και παραμορφώσεις του περιβάλλοντος και της ταυτότητάς τους.

Το ζήτημα της προσπέλασης του λιμανιού είναι το βασικό συγκοινωνιακό πρόβλημα των κεντρικών οικισμών των νησιών, πρόβλημα με μοναδική λύση, την κατασκευή νέου λιμανιού, εκτός οικισμού. Πρόκειται για λύση που εφαρμόστηκε στα νησιά σπανιότατα, γιατί είναι δυσβάστακτη οικονομικά, προϋποθέτει απαλλοτριώσεις, ενώ επίσης απέναντί της εκδηλώνονται σοβαρές αντιστάσεις από οικονομικούς παράγοντες των οικισμών, οι οποίοι δεν είναι εύκολο να μεταφέρουν τις επιχειρήσεις τους σε νέα θέση. Όλα τα παραπάνω δεν αφορούν το Μανδράκι, το οποίο μπορεί να αξιοποιήσει το ότι το λιμάνι είναι εκτός των ορίων του και έτσι να οργανωθεί κάπως διαφορετικά, χωρίς εξαρτήσεις από το αυτοκίνητο, το οποίο δεν είναι απαραίτητο για τη λειτουργία του οικισμού, αντίθετα του προκαλεί πολλά προβλήματα. Ωστόσο σήμερα, αν και η απόσταση των 330μ μεταξύ του λιμανιού και των ορίων του οικισμού καλύπτεται άνετα με τα πόδια, κάτι που θα ενθάρρυνε την άσκηση πολιτικών που θα προέβλεπαν το λιμάνι να αποτελεί όριο για τη μηχανοκίνητη κυκλοφορία και θα την υποχρέωναν να στρέφεται μόνο προς την αντίθετη πλευρά του παραδοσιακού οικισμού, αντί γι' αυτό τα οχήματα αφήνονται ελεύθερα να κατευθύνονται και προς το Μανδράκι, το οποίο παραμένει ανυπεράσπιστο και αμύνεται μόνο χάρις στην περιορισμένη γεωμετρία του οδικού του δικτύου.

Ως προς τους Πάλους, αυτοί αντίθετα με το Μανδράκι, έχουν αναπτυχθεί γύρω από το λιμανάκι. Ωστόσο η εμπορική ή μεταφορική λειτουργία του είναι αμελητέα. Λειτουργεί περισσότερο ως μαρίνα μικρών σκαφών αναψυχής τους καλοκαιρινούς μήνες. Αυτό που είναι ενδιαφέρον για τους Πάλους είναι ότι ο κεντρικός δρόμος του νησιού περνάει έξω από τον μικρό οικισμό επομένως δεν τον επιβαρύνει με τις διελεύσεις οχημάτων και μόνο ένας τριτεύουσας σημασίας παραλιακός δρόμος, που κατευθύνεται προς την Παχειά Άμμο, εισχωρεί στο λιμάνι. Αυτό μόνο που θα πρέπει να γίνει στους Πάλους είναι κάποιες μικρές βελτιώσεις στην κίνηση και στάθμευση των οχημάτων στο λιμάνι, το οποίο αποτελεί και την καρδιά του οικισμού (**Χάρτης 3**).